

Erfarenheter från vargjakten

Den 12 mars höll Rovdjurscentret De 5 Stora i samarbete med Skansen ett seminarium som syftade till att sammanfatta de erfarenheter som myndigheter och intresseorganisationer fått från vinterns vargjakt.

Totalt deltog ca 70 personer och följande organisationer/myndigheter framförde sina erfarenheter och åsikter; Skandulv, SVA, Länsstyrelsen Örebro, Länsstyrelsen Värmland, Länsstyrelsen Gävleborg, Svenska Jägareförbundet, SNF, WWF och Rovdjursföreningen.

Nedan följer en kort redogörelse av varje anförande:

Olof Liberg, Skandulv: "Licensjakten på varg 2010"

Liberg framhåller noga att den nya vargpolitiken består av ett helt "paket", vilket inte alltid har uppfattats och/eller förmedlats av media. Det paket Liberg syftar på är den överenskommelse som Naturvårdsverket och olika intresseorganisationer slutit, vilken innebär att vargstammen skulle frysas på 210 individer till år 2013 under förutsättning att nya gener kommer in i populationen.

Liberg konstaterar att det stora problemet för den svenska vargstammen är inavel och att det inte spelar någon roll hur många vargar vi har i landet om vi inte får in nya gener i populationen. Eftersom den naturliga invandringen har gått relativt långsamt är inflyttning av varg från Finland/Ryssland ett alternativ för att säkra den svenska vargstammen. Det finns dock ett problem med att få en acceptans för en sådan åtgärd och Liberg menar därför att en frysning av antalet vargar, och därmed jakt, är en nödvändig och en naturlig del i åtgärdsplanen.

Liberg berättar att forskare från Stockholms universitet, Lunds universitet och Skandulv fick i uppdrag av regeringen att utreda hur Sverige kan stärka den genetiska situationen för vargstammen. Utifrån deras rapporter blev regeringens förslag en frysning av antalet vargar på 210 individer, samt införande av 20 vargar före år 2015.

Skandulv har därefter lämnat två olika förslag på hur många vargar som bör skjutas för att hålla stammen på den beslutade nivån. De senaste tio åren har vargstammen ökat med i genomsnitt 13 procent, vilket enligt Skandulvs beräkningar betyder att 23-28 vargar behöver skjutas. Om man däremot räknar med de 19 procent som stammen ökat med de senaste fem åren blir intervallet 34-41 djur. Riksdagen beslutade om jakt på 27 vargar.

När jakten var över hade 28 vargar skjutits, vilket innebar en (1) överskjutning. Trots att 13 par splittrades är antalet intakta par efter jakten fler (34 stycken) än 2009 (28 par). Fördelningen av skjutna djur stämde med Skandulvs beräkningar hur en slumpmässig jakt skulle påverka vargstammen.

Erik Ågren, SVA: "Obduktion av vargar från licensjakten 2010"

Ågren redogör för proceduren kring obduktionen av de skjutna vargarna.

De flådda kropparna från vargjakten skickades in till SVA för provtagning och obduktion.

Obduktionerna visade att de flesta vargarna var i normalt hull. Magarna innehöll rester från naturliga bytesdjur, framför allt älg. Man hittade ett fåtal lindriga skador och missbildningar, till exempel frakturer och bettfel. Inga av hanvargarna led av kryptorkism. Ingen av vargarna visade tecken på gamla skottskador. 13 stycken vargar var träffade med ett skott, 8 stycken med två skott, 5 stycken med tre skott och en varg med fyra skott.

Ågren tar också upp hur media och allmänhet uppmärksammade att vargarna var friska trots att något annat egentligen inte var förväntat. Här är alltså problemet att det är ett utbrett missförstånd att inavel automatiskt medför fysiska missbildningar och att syftet med jakten var att skjuta bort sjuka djur fast det i själva verket handlar om en frysning av stammen för att möjliggöra en eventuell inflyttning av varg.

Tomas Bernelind, Länsstyrelsen Gävleborg

Bernelind redogör för processen till jakten och hur jakten gått i länet.

I Gävleborg fälldes tre alfadjur, bland annat båda föräldrarna i Amungenreviret. Valparna i det reviret har följts upp och verkar klara sig bra. De har bland annat slagit flera byten.

Bernelind tycker att kontakten med jägarna har fungerat bra och besiktningarna har kunnat genomföras som planerat. Han anser dock att flertalet saker kan förbättras:

Han anser att beslutet om vargjakt innehöll för lite detaljer om hur Länsstyrelserna skulle utföra sitt arbete. Till exempel var informationen om tillsyn bristfällig och Bernelind menar att det borde ha funnits med obligatoriska kontrollpunkter. Det var inte heller tydligt vad som gäller angående hur motordrivna fordon fick användas i jakten. En del jägare har tolkat det som att man får färdas på alla vägar som tillhör det befintliga vägnätet på Lantmäteriets karta (1:50 000), förutsatt att man har vägägarens tillstånd på enskild väg. Beslutet om undantag för att använda motordrivna fordon åsidosätter dock inte bestämmelserna i terrängkörningslagen. I framtida jaktbeslut efterfrågas ökad tydlighet om vilka vägar som är tillåtna för ringning av vargar.

Vidare menar Bernelind att kvaliteten på skyttet under vargjakten inte var tillräckligt bra. Det kan förklaras av stela muskler på grund av kallt väder, att vargen är ett svårjagat djur, och att konkurrens mellan jaktlag på stora jaktområden ledde till stress.

Tidspress gjorde bland annat att länsstyrelserna inte hade tillräckligt stor möjlighet att diskutera jakten med varandra. Ett annat problem var att rapporttelefonen användes av media och andra för att få information om vargjakten.

Lars Furuholm, Länsstyrelsen Värmland

Furuholm redogjorde för jakten på de nio djur som Värmlands län tilldelats. Han menar att Länsstyrelsen är överlag nöjd med resultatet av jakten, men att man hade två skadeskjutningar. Förhoppningsvis kommer jakten att utvärderas på ett bra sätt och ge lärdomar inför framtiden. Man hoppas även att införandet av licensjakt kommer att minska den illegala jakten.

Även i Värmlands län hade man problem med att media ringde på rapporttelefonen.

Per Wedholm, Länsstyrelsen Örebro

Wedholm inleder med en redogörelse för jakten i länet: I Örebro skulle minst ett djur fällas i Hasselforsreviret, där man hade problem med bland annat angrepp på tamdjur och hundar. Efter två fällda vargar i andra delar av länet avlystes jakten överallt förutom i detta revir, och i slutet av januari fälldes även hanen i Hasselfors.

Wedholm anser att tekniken och rapporteringen fungerade bra under jakten, men även i detta län hade man problem med att media använde rapporttelefonen. Kunskapen om villkoren för jakten kunde också varit bättre. Flera gånger avlossades dessutom skott från alltför långa avstånd.

Saker som kan utvecklas till nästa jakt är bland annat att ha en mediastrategi, erbjuda övningsskytte och att utnyttja vargjakten för att sprida kunskap om vargen.

Gunnar Glöersen, Jägareförbundet: "Vargen och jakten"

Glöersen inleder med att konstatera att för en lyckad jakt krävs samordning, noggranna förberedelser, bra yttre förhållanden och god kunskap.

Han fortsätter med att berätta att 12 000 personer registrerade sig som vargjägare medan 4000 och 5000 av dessa gav sig ut i jakten. Den metod som framför allt användes var spårningsjakt med passkyttar. Spårningen skedde med motorfordon längs plogade vägar, för att hitta och ringa in de områden där vargarna befann sig. De inringade områdena minskades sedan efterhand. Passkyttar satt utspridda och väntade längs kända växlar, vid sjöisar, utefter vägar, eller på andra platser där det var troligt att vargen skulle passera.

Glöersen menar att det faktum att det bara blev en (1) överskjutning trots att så många jägare var ute visar på att jägarkåren har en ambition om en seriös jakt och viljan att hålla sig till det avtal Liberg berättar om. Han betonar att Svenska Jägareförbundet står bakom det politiska beslutet om att flytta in nya vargar i landet, och kommer att arbeta för att öka acceptansen för detta.

Vidare anser Glöersen att det sms-system som använts under lodjursjakten där jägare kunde registrera sig för att få sms med information om avskjutningsläget har fungerat bra, och nästa år kan systemet med fördel användas även under vargjakten.

Glöersen tycker att det blev alltför många skadeskjutna vargar under jakten. Detta berodde bland annat på kylan och att vargar är skygga djur som är svåra att jaga. Men även gruppsytryck och nonchalans hos jägarna kan ha inverkat. Han påpekar också att det tyvärr förekom många hot mot jägare som deltog i vargjakten och manar till att båda sidor i debatten måste besinna sig om förvaltningen ska fungera.

Krister Persson, representerade Rovdjursföreningen, WWF och SNF): "Vargjakt – varför då?"

Persson inleder med att konstatera att det finns en begreppsförvirring gällande livskraftiga stammar. LCIE använder två olika begrepp, som ger två olika mål, när det gäller hur stor en population bör vara: "minsta livsdugliga population" och "gynnsam bevarandestatus". Det är det senare som borde vara målet för svensk rovdjurspolitik. Detta innebär att vi behöver en större vargpopulation än den som finns idag, en population som är ekologiskt funktionell och har evolutionär potential.

Persson ställer sig kritisk till att vargjakten var slumpmässig och inte riktad mot särskilda problemindivider. Han anser att jakten blev mindre skadlig än befarat, men det kunde ha blivit betydligt fler överskjutningar, till exempel var 14 vargar påskjutna i Dalarna redan efter första jaktdagen. Därmed anser Persson att jakten inte var strikt kontrollerad.

Vidare framhåller Persson att han tror att det blir en svår uppgift, speciellt för jägareförbunden, att få acceptans till att sätta ut nya vargar i Sverige. Han menar att det inte alls överhuvudtaget är säkert att jakten har ökat den acceptans som jakten syftar till att skapa. Han betonar också att hittills verkar inte den illegala jakten ha minskat på grund av att licensjakten genomfördes då tre jaktbrott just nu är under utredning.

Han lyfter också problematiken kring att om vargar hela tiden flyttas när de vandrar in i norra Sverige försvåras arbetet med att nå gynnsam bevarandestatus, eftersom det inte finns någon naturlig förbindelse mellan de olika stammarna.

Persson tycker att det bästa alternativet för att få in nya gener i den svenska populationen vore att flytta valpar till befintliga lyor då han tror att det kan vara lättare att få en större acceptans för införsel av nya vargar om man flyttar in valpar istället för vuxna individer. Han anser vidare att jaktkvoten bör släppas gradvis och att man ska satsa på jakt där det finns problem. Högst ett föräldradjur per revir bör skjutas och invandrade vargar och deras avkommor fredas. Riksdagsbeslutet bör rivas upp för att förhindra att vargstammens bevarandestatus försämras.

Olof Liberg, Skandulv: "Flyttning av vargar"

Liberg redogör för de olika alternativ som finns för att nya gener ska nå den svenska vargstammen:

- Vänta och se om vargar vandrar in naturligt. Sverige har haft 17 invandringar de senaste 15 åren. Men nu har situationen för vargstammen i Finland försämrats.
- Ha en skyddad korridor längs kusten där vargarna kan vandra. Men de flesta vargarna finns utanför korridoren.
- Inflyttning av vargar utifrån. Det medför stora risker, mycket byråkrati, är dyrt och kräver karantän.
- Artificiell insemination. Väldigt komplicerat.
- Flytt av vargar som redan finns i Sverige.

Liberg menar att det sista alternativet är det bästa. De senaste fem åren har det funnits ungefär 8-9 möjliga individer att flytta, vilket alltså borde vara tillräckligt, men ett problem är försämringen av den finska vargstammen som minskar i antal.

En annan fråga är var vargarna ska släppas. De kan inte släppas för nära ursprunget, eftersom de då riskerar att vandra tillbaka. Man måste även ta hänsyn till andra faktorer, som upptagna vargrevir, trafik, tamdjur, hundar och möjligheten att hitta en partner. Mest troligt i dags läget är de östra delarna av mellersta Sverige.

Kommentar från Rovdjurscentret:

Ekoturismföreningen deltog ej med föredrag men representant bland åhörarna framhöll att de som arrangerar vargturism känner sig negligerade i hela beslutet om vargjakten och de är besvikna på att inte fått varit delaktiga i processen. Minst två företag uppger att deras verksamhet drabbats negativt på grund av jakten.